

وضعیت سیتو - شیمیوتاکزونومی و راهکارهای اصلاحی در جنس *Mentha*

حسین زینلی، سید محمد اصفا

عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی اصفهان

دو زیر جنس *Pulegium* و *Menthastrum* از جنس *Mentha* از نظر رفتار رشدی، سازگاری، فیتوشیمیایی و وضعیت سطوح پلوئیدی بسیار با هم متفاوت می باشند. در بین گونه های نعنای، *M. cardiaca* شامل مونوترپنوئیدهای خطی یا غیر حلقه ای است در صورتی که بقیه گونه ها همانند *M. arvensis*، *M. spicata*، *M. piperita* شامل *M. cardiaca* مونوترپنوئیدهای حلقوی مانند پولیکون، منتون، پیریتون، لیمونن، کارون و دی- هیدروکارون هستند و بر اساس شواهد سیتو- شیمیوتاکزونومی و اصول تکاملی توالی پلوئیدی، تعداد کروموزوم پایه گونه های زیر جنس *Menthastrum* ۱۲ گزارش شده است که ممکن است از یک استوک *Pulegium* با تعداد کروموزوم کمتر از ده از طریق هیبریداسیون بین گونه ای و دابل کروموزمی حاصل شده باشد. عدد پایه کروموزمی در جنس *Mentha* دچار یک آشفتگی خاصی است که علت این امر می تواند به خاطر هیبریداسیون بین گونه ای و ریزبودن کروموزم ها و روهم افتادگی کروموزوم

پنجمین کنگره علوم باغبانی ایران - شهریور ماه ۱۳۸۶ - دانشگاه شیراز

ها در مرحله متفاوتی باشد. تعداد کروموزوم را در این جنس بین ۲۴ تا ۱۴۴ عدد گزارش نموده اند. تقریباً همه روش های مرسوم و غیر مرسوم در ۵ گونه تجاری نعناء، برای بهبود ژنتیکی آن ها به کار گرفته شده و پیشرفت های مؤثری در تولید ژنوتیپ های جدید با عملکرد بالای اسانس با استفاده از روش های هیبریداسیون بین گونه ای و انتخاب نتاج نیمه خواهری حاصل شده است. اگر چه پیشرفت هایی خوب در سطح ژنتیکی، برای اصلاح بیوسنتز ترپنوئیدها در *Mentha* انجام شده است ولی هنوز روابط فیلوژنتیکی نعنائ به طور واضح مشخص و روشن نیست و نیاز است از طریق آنالیز ژنومی و بررسی فرایندهای میوزی توجه بیشتری داشت.